

Seksjon for
barne- og
ungdoms-
bibliotek

Retningslinjer for barnebibliotek- tjenester

*Barnebibliotek-tjenester – viktigere enn noen gang for
barn og familier over hele verden*

Forord

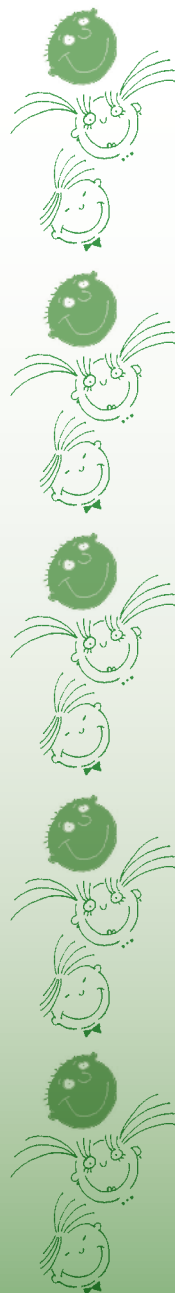
I nnen økonomi, kultur og administrasjon skjer det i dag inngripende endringer, og bibliotek / teknologiske hjelpemidler må brukes for at en kan erkjenne de nye krav det globale samfunn stiller i informasjonsalderen.

Retningslinjene, skissert i hovedtrekk, ble utarbeidet av medlemmene av Standing Committee for Seksjon for barne- og ungdomsbibliotek og er ment som hjelpemiddel til å iverksette tjenester, uansett bibliotekets størrelse og finansielle nivå.

Retningslinjene supplerer IFLAs publikasjoner; *IFLA/UNESCOs programerklæring for folkebibliotek*, *Folkebibliotekjtjenesta: IFLA/UNESCOs Retningslinjer for utvikling og Retningslinjer for bibliotekjtjenester for ungdom*.

Innledning

Barnebibliotekstjenester er viktigere enn noen gang over hele verden. Dagens samfunn prioriterer tilgang til kunnskap og kultur i verdensmålestokk såvel som livslang læring og bedre lese- og skriveferdigheter. Et velutstyrt barnebibliotek gir barna kunnskap og gode lese- og skriveferdigheter. Det gjør dem også skikket til å engasjere seg i samfunnsoppgaver. Biblioteket må fortløpende merke seg forandringer i samfunnet og søke å tilfredsstille barnas behov for informasjon, kulturell kunnskap og underholdning. Alle barn bør kjenne biblioteket på hjemstedet godt, slik at de kan føle seg trygge på bruken av bibliotekstjenester også andre steder.

Formål

Retningslinjene har som formål å fremme barnebibliotektenester av høy kvalitet i alle land.

Målgrupper

Målgruppene er bibliotekledelsen med beslutningsmyndighet, bibliotekarer, studenter samt veiledere ved kurs om bibliotekkunnskap og informasjonsteknologi.

Første seksjon

Mål og verdier

Ved å tilby et bredt utvalg av arbeidsstoff og aktiviteter gir folkebibliotekene barna muligheten til å oppdage gleden ved å lese, tilegne seg kunnskap og oppdage fantasiens verden. Barn og foreldre bør lære å bruke biblioteket på en hensiktsmessig måte slik at de kan benytte seg av trykte og elektroniske medier.

Folkebiblioteket har et spesielt ansvar for å stimulere leseevnen hos barn, f.eks. ved å tilrettelegge barnebøker og andre media. Biblioteket må organisere spesielle arrangementer for barna, som f.eks. eventyr- og historiefortelling og andre aktiviteter forbundet med bibliotekets tjenester og tilbud.

Barn bør oppmuntres til å bruke biblioteket fra tidlig alder. Da er det mer sannsynlig at de fortsetter å være lånere i årene fremover.

I flerspråklige land bør bøker og audiovisuelt materiale for barn være tilgjengelig på alle morsmål som brukes.»

(Folkebibliotek tjenesten – IFLA/UNESCOs Retningslinjer for utvikling, 2001)

Andre seksjon

Respekt for barnas behov

FN-konvensjonen om barns rettigheter understreker at alle barn har rett til å utvikle egne evner og rett til gratis tilgang til informasjon, arbeidsstoff og prosjekter uten forskjellsbehandling av noe slag. Faktorer det ikke skal tas hensyn til er:

- alder
- rase
- kjønn
- opprinnelig religion, nasjonalitet og kultur
- språk
- sosial status
- personlige ferdigheter og evner.

Barns oppvekst foregår innenfor lokalsamfunnet, ikke i det globale samfunn. Likevel berøres oppveksten av globale spørsmål.

Målgrupper

Barnebibliotek fokuserer på følgende målgrupper, enten som enkeltpersoner eller i grupper:

- babyer og småbarn
- førskolebarn
- skolebarn opp til 13 år
- grupper med særskilte behov
- foreldre og andre familiemedlemmer
- omsorgspersoner
- andre voksne som arbeider med barn, bøker eller medier.

Målsetting

- å legge til rette for at alle barn skal få tilgang til:
  - informasjon
  - kunnskap om og ferdighet i bruk av visuelle og elektroniske midler og andre medier
  - kulturell utvikling
  - styrking av lesekompetansen
  - livslang læring
  - kreative fritidsopplegg
- å sørge for åpen tilgang for barn til alle ressurser og medier
- å sørge for en rekke aktiviteter for barn, foreldre og omsorgspersoner
- å lette familiers integrering i samfunnet
- å dyktiggjøre barna og kjempe for deres frihet og trygghet
- å oppmuntre barna til å bli trygge og kompetente individer
- å etterstrebe en fredelig verden.

Finansiering

Barn er en verdifull «investering». Barnebibliotek må ha et budsjett som sikrer at kvaliteten på tilbudet av materialer og tjenester opprettholdes og forbedres. Det ordinære budsjettet kan suppleres med støtte fra eksterne kilder, som f.eks:

- statsstøtte (for spesielle prosjekter/programmer og nye tiltak)
- kulturforeninger (for musikk, dans, skuespill, billedkunst, historiske og etniske framvisninger)
- forleggere (for besøk av forfattere eller illustratører og for utdeling av gratis bøker)
- sponsormidler (lokal forretningsvirksomhet og frivillige hjelpeorganisasjoner for støtte av særskilte arrangementer)
- ikke-statlige instanser
- tilsvarende finansstøtte.

Materialer

Barnebiblioteket bør stille til rådighet en rekke materialer i alle formater, tilpasset forskjellige utviklingstrinn, inklusive trykt materiale (bøker, tidsskrifter, tegneserier, brosjyrer), audiovisuelle medier (CD, DVD, lydbånd), leker, pedagogiske spill, datamaskiner, programvare og tilkobling til Internett.

Utvalgskriterier

Når en bygger samlinger og tjenester bør bibliotekarer velge materialer som:

- er av høy kvalitet
- er tilpasset ulike aldersgrupper
- er aktuelle og presise
- avspeiler ulike verdier og oppfatninger
- avspeiler lokalsamfunnets kultur
- gir innsikt i verdenssamfunnet.

Biblioteklokalet

Barn i alle aldre bør oppleve biblioteket som et åpent, innbydende, attraktivt, utfordrende og ufarlig sted hvor de kan gå.

Bibliotekets barneseksjon bør helst ha et eget areal, lett gjenkjennelig (med for eksempel egen innredning, utsmykning og egne farger) og adskilt fra andre deler av biblioteket.

Biblioteket stiller en offentlig plass til disposisjon hvor barn kan møtes, eller de kan knytte nye kontakter i «Cyber-space».

Tjenester

Bibliotek tjenester for barn bør anses for å være av like stor betydning som og utføres på linje med tjenester for voksne.

Barnebiblioteket bør imøtekomme de behov barna har for informasjon, kultur og underholdning ved å:

- stille til utlån en rekke forskjellige materialer
- tilby informasjons- og oppslagstjenester
- gi barna hjelp med å velge materialer
- involvere barna i utvalget av materialer og utviklingen av bibliotekstjenester
- tilby bibliotekorientering og hjelp med å utvikle ferdighet i informasjonsteknologi
- organisere motiveringsaktiviteter (lesestimulering)
- organisere kreative aktiviteter og eventyrfortelling
- tilby opplæring for foreldre og omsorgspersoner
- fremstå som et kompetansesenter og gi opplæring for omsorgspersoner, førskolelærere, lærere og bibliotekarere
- samarbeide med og støtte lokale foreninger og institusjoner.

Nettverk

Det er både viktig og nyttig å etablere nettverk med andre foreninger og institusjoner i lokalsamfunnet.

- Ved å undersøke stedets behov for informasjon og kultur og tilpasse disse til bibliotekets ressurser, kan en forvise seg om at lokale instanser ikke konkurrerer, men samarbeider til fordel for barna.
- Skoler er viktige samarbeidspartnere. Skolebiblioteket støtter utdanningsprosessen, og barnebiblioteket tilbyr selvopplæring og lesing på fritiden.
- Helsesentre, barnehager, førskoler og andre omsorgsinstitusjoner er uunnværlige samarbeidspartnere, spesielt når det drives leseaktiviteter der barn, foreldre og fagkyndige er involvert.

Publisitet

Konkurransen om barnas tid og oppmerksomhet er stadig økende. Det er derfor viktig at barnebibliotekene har en positiv offentlig profil.

Lese- og skriveferdigheter er nødvendige for god kommunikasjon, og verdien av disse egenskapene må stadig understrekes.

Personale

For å drive effektive og faglig kyndige barnebibliotek er det nødvendig med velutdannede og engasjerte barnebibliotekarer.

Nødvendige ferdigheter omfatter:

- entusiasme
- gode ferdigheter innen kommunikasjon, mellommenneskelige forhold, teamwork og problemløsning

- evnen til å etablere nettverk og samarbeide med andre
- evnen til å ta initiativ, være fleksibel og åpen for nye ideer
- evnen til å analysere brukernes behov og planlegge, lede og vurdere tjenester og prosjekter/tilbud
- å ha interesse for ny kunnskap og faglig utvikling.

Barnebibliotekarere trenger også kunnskap i og en forståelse for:

- barnpsykologi og –utvikling
- teorier for utvikling og styrking av lesekompetanse
- kunstneriske og kulturelle muligheter
- litteratur for barn i form av bøker og tilknyttede medier.

Ledelse og evaluering

Det er viktig at lederne for bibliotek-tjenester for barn deltar i planleggings-prosessen for biblioteket i sin helhet, for på den måten å sikre en bevissthet om og støtte til tjenester for barn i bibliotekets overordnede mål og langtidsplaner.

Pålitelig prestasjonsmåling er nødvendig for å kunne evaluere og forbedre bibliotekets tjenester.

- samle inn statistikker om ressurser, personale, tjenester, omløp, aktiviteter osv. for å skaffe tilveie data som grunnlag for planlegging, vise ansvarlighet og sette ledelsen i stand til å treffe velbegrunnede beslutninger
- de ansattes prestasjoner måles på bakgrunn av standardisert kompetanse.

Tredje seksjon

Vi søker din innsats!

- Standing Committee for Seksjon for barne- og ungdomsbibliotek søker din hjelp.
- Vi oppfordrer deg til å slutte deg til seksjonen og sende oss forslag om «beste metoder» som blir lagt ut på seksjonens del av IFLAs Web-side.
- Vennligst send informasjonen til The Committee Chair eller Information Co-ordinator så den kan redigeres og tas med.

Videre informasjon

Denne brosjyren er utgitt av IFLA Seksjon for barne- og ungdomsbibliotek og finansiert i fellesskap med Medvescak Folkebibliotek, Zagreb, Kroatia (desember 2003). Hvis du er interessert i seksjonens arbeid ber vi deg bli medlem av IFLA og skrive deg inn på vår seksjon.

© IFLA

For videre opplysninger og detaljer, vennligst gå til seksjonen på IFLANET (www.ifla.org). En trykt versjon av de uavkortede retningslinjene kan bestilles fra Information Co-ordinator. Retningslinjene er utarbeidet på bakgrunn av et utkast forfattet av Seksjonens arbeidsgruppe med samarbeidspartnere. (www.ifla.org/VII?s10/scl.htm)

Illustrasjonene som er brukt i retningslinjene er hentet fra arkivet til Medvescak Folkebibliotek, Zagreb, Kroatia.

IFLA

P.O. Box 95312
2509 CH The Hague
Netherlands

Tel. +31 70 3140884
Fax +31 70 3834827
E-mail: ifla@ifla.org
www.ifla.org

ABM-utvikling – Statens senter for arkiv, bibliotek og museum
Postboks 8145 Dep
N-0033 Oslo

Telefon: 23 11 75 00
Telefaks: 23 11 75 01
Post@abm-utvikling.no
www.abm-utvikling.no

ABM-utvikling 2005
Oversatt av Stein Farstad